

Na delotvornost pravnog leka u velikoj meri utiču odredbe Zakona o upravnom postupku prema kojem žalba ne odlaže izvršenje (čl. 221, st. 1). Ovaj zakon se npr. primenjuje u postupku sudske kontrole odluka donetih o zahtevima za azil u kojima se obično podnosiocima zahteva nalaže napuštanje teritorije Republike Srbije. Da bi se neko pravno sredstvo, u ovakvim postupcima, smatralo efikasnim u smislu dosadašnje jurisprudencije ESLJP, suspenzivni efekat žalbe mora biti automatski. Odnosno suspenzivno dejstvo žalbe bi trebalo da bude izričito propisano zakonom, a ne ovisno o diskrecionoj odluci domaćeg suda u pojedinačnom slučaju. Iako Upravni sud do sada ni u jednom predmetu nije odložio izvršenje konačnog upravnog akta u postupku azila, Ustavni sud ipak smatra da je tužba upravnom sudu delotvoran pravni lek, što nije u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Ovaj princip kritičan je i u slučajevima prinudnih iseljenja, u kojima je ne-suspenzivno dejstvo žalbe jedan od razloga zbog kog stanovnici neformalnih naselja često ne ulažu žalbe na rešenja, a u onim slučajevima u kojima izjavljuju pravne lekove, oni ne zadržavaju iseljenje, pa drugostepene odluke često bivaju donete posle samog iseljenja.

### 3.3. Ustavna žalba i njena delotvornost.

Ustavna žalba može se izjaviti protiv pojedinačnih akata ili radnji državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpena ili nisu predviđena druga pravna sredstva za njihovu zaštitu (čl. 170). U slučaju da je podnosiocu žalbe povređeno pravo na suđenje u razumnom roku ili je zakonom isključeno pravo na sudsku zaštitu ljudskih i manjinskih prava i sloboda Zakon o Ustavnom sudu takođe dozvoljava pokretanje ustavne žalbe (čl. 82). Ovakvo rešenje omogućava podnošenje ustavne žalbe posle iscrpljivanja svih drugih delotvornih pravnih lekova. Evropski sud za ljudska prava smatra ustavnu žalbu načelno delotvornim pravnim lekom tek od avgusta 2008. godine kada je Ustavni sud konačno počeo da donosi odluke po ustavnim žalbama.

Ustavnom žalbom može se tražiti zaštita bilo kojeg ljudskog prava zajemčenog Ustavom ili bilo kojim drugim međunarodnim instrumentom koji je obavezujući za Republiku Srbiju. Ipak, tumačenjem dosadašnje prakse Ustavnog suda može se zaključiti da podnosioci ustavnih žalbi koji su bili žrtve usled postojanja pravne praznine, odnosno propusta Narodne skupštine, kao zakonodavca, da neku oblast pravno reguliše, ne mogu tražiti po tom osnovu zaštitu pred ovim sudom.

Aktivnu legitimaciju za podnošenje ustavne žalbe imaju sva fizička ili pravna, domaća ili strana lica koja su titulari ustavom zajemčenih ljudskih i manjinskih prava i sloboda. Ustavna žalba ne predstavlja actio popularis, te potencijalni podnosilac mora lično pretrpeti povredu Ustavom zajemčenih ljudskih prava i sloboda.

Druga lica (fizička, državni organi i organizacije nadležne za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava) ustavnu žalbu mogu podneti samo na osnovu pismenog ovlašćenja lica čija su prava ili slobode povređene.

Na praksu Ustavnog suda mogla bi da utiče presuda ESLJP. Sud je u ovoj odluci proširio postojanje povrede i na potencijalnu povredu tako što je utvrdio da se član 34 EKLJP odnosi ne samo na direktne žrtve već i na potencijalne žrtve kojima bi kršenje moglo povrediti prava ili koje imaju opravdan i lični interes da se sa određenom praksom prestane. Rok za izjavljivanje ustavne žalbe